20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮ މިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން
27 އޮކްޓޫބަރު 2026
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމިޓީ ކުރ ކޮޓަރި)7
ފެށުނު ގަޑި: 11:30

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގަ އްރިރު ؛ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން މުފީދު ޢަބްދުލްޤާދިރު{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީއަށް މަރުޙަބާ.
އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހާޒިރުވެ މިތިބީ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ މިއަދުގެ ހާޒިރީ
ދަންނަވައިލާނަން. މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ދީދީ، ދަނގެތި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުاله ރަޝީދު، މައްޗަންގޮޅި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު، ކުޅުދުއްފުށި ދެކުނު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފަރުޙަތު މުޙައްމަދު، ހިތާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސިރުހާން.
އާދެ! ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ. މިއަދު އަޅުގނޑުމެން މި އޮތީ މޯލްޑިވްސް 2.0ގެ ޑިޖިޓަލް
ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި ހުރި ކޮމެންޓުތައް ދިރާސާކޮށް، އަޅުގަނޑުމެން
އެ ދެލިގަނޑު ކިޔައި އަޅުގަނޑުމެން އެކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަ އި ގެނެވޭނެ ޙައްލަކީ ކޮބައިތޯ ނޫނީ
އަޅުގަނޑުމެން މި ބަދަލަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ރިލެވެންޓް ބަދަލެއްތޯ ބަލައި އެކަން ދިރާސާކޮށް އެކަމަށް
ކުރިއަށްދިއުން. އެހެންވީމާ، މިހިސާބުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތާއިގެން ކުރިއަށްދާނަން. ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު
މިހިސާބުން ނައިބު މުގައްރިރާއި ހަވާލުކޮށްލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ. }ކޮމިޓީގެ ރިޔާސަތާ ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުގައްރިރު
ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން{ ޝުކުރިއްޔާ. މާއްދާއަކުން މާއްދާއަކުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ. ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރު ކުރިއަށް މި
ދަނީ މޯލްޑިވްސް 2.0ގެ ޑިޖިޓަލް ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ބިލު ދިރާސާކުރުމުގެ ބައިގެ ތެރޭގައި އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ
އޮފީހުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިޞްލާޙު. މާއްދާ 10. ހަމަ މި މާއްދާ ކިޔުއްވާފައި މީގެ އިޞްލާޙުކުރަން އެއްވެސް
ކަމެއް އޮވެއްޖެއްޔާ އެކަމަކަށް ބޭފުޅުން ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެ. އަދި އޭގެ ފަހުން އިޞްލާޙެއް އޮވެއްޖެ
ނަމަ، އެ އިޞްލާޙެއް ކުރުމަށް ފަހު އެކަމަށް ވޯޓަށް އެހޭނެ. އެއަށްފަހު ދެން އޮތް މާއްދާއަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަށްދާނީ. އެހެންވީމާ،
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މޯލްޑިވްސް 2.0 ބިލުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (މ)ގެ ފަހަތަށް (ފ)ގެ ގޮތުގައި އަކުރެއް އިތުރުކުރަން އޭ.ޖީ
އޮފީހުން މިއޮތީ ހުށަހަޅާފައި. އެއީ (ފ)ގެ ގޮތުގައި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އެއްވެސް ހުށަހެޅުމެއްގައި ނުވަތަ
ކޮމިޓީން ލަފައަށް އެދިފައިވާ އެއްވެސް ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީގެ މެންބަރެއްގެ އަމިއްލަ މަސްލަހަތެއް ނުވަތަ
ފައިދާއެއް ނުވަތަ ދައުރެއް ވާ ނަމަ އެ ހުށަހެޅުމެއް ނުވަތަ ކަމެއް ބެލުމުގައި ނުވަތަ ނިންމުމުގައި އެއްވެސް
1

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
މިންވަރަކަށް އެއިން ފަރާތެއް ބައިވެރިވެގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީން ބަލާ ކަމަކީ އެއިން ފަރާތެއްގެ މަސްލަހަތެއް
ނުވަތަ ފައިދާއެއް ނުވަތަ ދައުރެއް އޮތް ކަމެއް ނަމަ، ކުރިން އެނގިފައި ނެތް ނަމަވެސް، އެކަން އެނގޭ ހިނދުން
ފެށިގެން އެކަމެއް ބެލުމަށް އަދި ނުވަތަ އެ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ނިންމަންޖެހޭ ނިންމުންތައް ނިންމުމުން އެ ފަރާތެއް
ތަނާޒުލުވާނެއެވެ. ހަމައެގޮތަށް (ދ)ގެ ގޮތުގައި ވެސް (ދ) އަދި (ތ)ގެ ގޮތުގައި ވެސް އަކުރެއް އިތުރުކުރަން މި
އޮތީ. އެއީ (ދ)ގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ މި މާއްދާގެ (ފ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދަ މަސްލަހަތު ފުށުއެރުމެއް
މެދުވެރިވެއްޖެ ނަމަ، ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލާއި އެފަދަ މަސްލަހަތުން ތަނާޒުލުވުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލު މި ގާނޫނުގެ
ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. (ތ)- މި މާއްދާގެ ދަށުން ކޮމިޓީ އެކުލަވައިލާތާ 60 ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި އެ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތުގެ އިޖުރާތުތަކާއި ކޮމިޓީ ހިންގުމާ ގުޅޭ އެންމެހައި
އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދެއް އެ ކޮމިޓީން އެކުލަވާލައި އާންމުކުރަންވާނެއެވެ. މި ތިން އަކުރު 10 ވަނަ މާއްދާގެ
(މ)ގެ ފަހަތަށް އިތުރުކުރަން އޭ.ޖީން ހުށަހަޅާފައިވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އިޞްލާޙާ މެދު އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާނަން
އިއުތިރާޒެއް ނެތް ކަމަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުން އިއްތިފާގުވެފައިވާތީ.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޭ.ޖީ އޮފީހުން ހުށަހަޅާފައި މިއޮތް އަނެއް އިޞްލާޙަކީ 12 ވަނަ މާއްދާގެ އަރިމަތީ ޞުރުޚީ. އެއީ "މޯލްޑިވްސް
"
2.0ގެ މައިގަނޑު އަސާސް ކުރިން އޮތް ގޮތަކީ އެއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބޭފުޅުން އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާ ގޮތަކީ
"މޯލްޑިވްސް 2.0 ޕުރޮގުރާމުގެ މައިގަނޑު އަސާސް" މިގޮތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް
ގެންދާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
2

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
ދެން އިން މާއްދާއަކީ 15 ވަނަ މާއްދާ. އެއީ ބިލުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއަކީ، ޑިޖިޓަލް ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުންސިލު.
މި ކައުންސިލު. މި މާއްދާގެ (ށ)ގެ 4 ވަނަ އަކުރުގެ ގޮތުގައި މިވަނީ އަކުރެއް އިތުރުކޮށްފައި. އެއީ "މާލީ
"
ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އެއިރެއްގައި ހަވާލުކޮށްފައިވާ މިނިސްޓަރު އެ ކައުންސިލަށް
އިތުރުކުރުމަށް މި އޮތީ އޭ.ޖީ އޮފީހުން ހުށަހަޅާފައި. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މިއާ އެކު މި ކައުންސިލު ގެ
ކުރިން އޮތީ ބިލު ހުށަހެޅިއިރު 7 މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި. އެކަމަކު މި އަކުރު އިތުރުކުރުމާ އެކު 8 މެންބަރުންނަށް
ބަދަލުވެގެންދާނެކަން ފާހަގަކޮށްލަދެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އިޞްލާޙާ މެދު އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އޮތީ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ފަހަތަށް (ނ)ގެ ގޮތުގައި އާ އަކުރެއް އިތުރުކޮށްފައި އެއީ (ނ)ގެ ގޮތުގައި މި
މާއްދާގެ (ށ) ގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައި ވީ ނަމަވެސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ފެނިއްޖެ ނަމަ ޑިޖިޓަލް
ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުންސިލަށް އިތުރު މެންބަރުން އައްޔަންކުރުމަށް މި ގާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިސްވެ ދެންނެވުނު އިޞްލާޙަށް އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު
އަޅުގަނޑުމެން ދެން އިން ނަންބަރަށް ޖެހިލާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން ހަމައެއާއެކު އެ މާއްދާގެ އަކުރުތައް ތަރުތީބުކޮށްފައި މި އޮތީ. ދެން މިއޮތް އިޞްލާޙަކީ 15 ވަނަ މާއްދާގެ
(ބ)އަށް ފަސްވަނަ ނަންބަރުގެ ގޮތުގައި އަކުރެއް އިތުރުކުރުން. އެއީ މި ގާނޫނުގެ އަމާޒުތައް ހާސިލުކުރުމަށާއި،
ޑިޖިޓަލް ޚިދުމަތްތަކާއި ޑޭޓާގެ ޚިދުމަތްތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް ޓަކައި ދައުލަތުގެ އެންމެހާ އިދާރާތަކުން މި ގާނޫނުގެ
ދަށުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ފުރިހަމަކޮށް، މޯލްޑިވްސް ޑިޖިޓަލް ސަރވިސަށް ދޭންޖެހޭ އެއްބާރުލުން
3

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
ފުރިހަމައަށް ދެމުންދާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށާއި އެކަމަށް ޓަކައި އިދާރާތަކުން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާއި ގެންނަންޖެހޭ
ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް އެ މުއައްސަސާތަކަށް އަންގައި އެކަން ތަންފީޒުކުރުމަށް ބޭނުންވާ އެންމެހައި ކަންކަން ކުރުން.
އެގޮތަށް އަކުރެއް އިތުރުކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އިޞްލާޙަށް އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން
ކުރިއަށްދާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން މިއޮތީ އިޞްލާޙު ހުށަހަޅާފައި. އެއީ 20 ވަނަ މާއްދާ. ނެޝަނަލް ސިޓިޒަން ބޯޑު. އެ މާއްދާގެ (ނ)
ނެޝަނަލް ސިޓިޒަން ބޯޑުގެ ޚިދުމަތްތަކަކީ އެންމެންނަށް ފަސޭހައިން ލިބޭ އަދި އެކްސެސިބަލް ޚިދުމަތްތަކަކަށް
ހެދުމަށް ޓަކައި ވެބް އަދި މޮބައިލް އެޕްލިކޭޝަން މެދުވެރިކޮށް އެ ޚިދުމަތްތައް ބޭނުންކުރާ ފަރާތްތަކަށް ފަސޭހަ އަދި
އެކްސެސިބަލް މިންގަނޑުތަކަށް އެ ޚިދުމަތްތައް ފަރުމާކޮށް ސަރވިސުން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ. އަދި ޚިދުމަތްތައް
ފަރުމާކުރުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިއާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ. އިތުރުކޮށްފައި މިއޮތް ދެ އަކުރަކީ؛ -1 އުމުރުން
ދުވަސްވީ މީހުންނާއި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުން އަދި އެހެނިހެން ޚާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް
އިންކްލޫސިވްކޮށް ފަސޭހައިން ބޭނުންކުރެވުން. -2 ދިވެހިންގެ އިތުރުން ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ ބިދޭސީންނަށް ވެސް
ފަސޭހައިން ބޭނުންކުރެވުން. ދެން ހަމަ އަދި އެ މާއްދާގެ (ބ)އަށް ވެސް އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާފައިވޭ. އެއީ އެގޮތުން
ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙަކީ މި މާއްދާގެ (ރ) އެހެން އޮތް ނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ ވަކި އިދާރާއެއްގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ
ބާވަތަށް ބަލައި އެ އިދާރާއަކަށް ޚާއްސަ ޕޯޓަލެއް ނުވަތަ ސިސްޓަމެއް ބޭނުންކުރުމަކީ ޒަރޫރީ ކަމެއް ކަމުގައި އަދި މި
މާއްދާގެ ދަށުން ގާއިމުކުރާ ޕޯޓަލްގެ މަގުސަދުތަކާ ޚިލާފުނުވާ ކަމެއް ކަމުގައި ޑިޖިޓަލް ޓްރާންސްފޮމޭޝަން
ކައުންސިލުން ކަނޑައަޅައިފި ނަމަ އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ އިދާރާތަކުން ވަކި ސެކްޓޯރަލް ޑިޖިޓަލް ޕޯޓަލްތަކެއް
ނުވަތަ ޕްލެޓްފޯމްތަކެއް ބޭނުންކުރުމަކަށް މި މާއްދާ ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
4

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
މި އިޞްލާޙަށް އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު
އަޅުގަނޑުމެން ދެން އިން އިޞްލާޙަށް، މާއްދާއަށް ކުރިއަށް ދާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
20 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމާ ގުޅިގެން އޭ.ޖީ އޮފީހުން މިވަނީ އިތުރު މާއްދާއެއް ބިލަށް
ހުށަހަޅާފައި. އެއީ 21 ވަނަ މާއްދާގެ ގޮތުގައި "ސެކްޓޯރަލް ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމް"ގެ ނަމުގައި އިތުރު މާއްދާއެއް
ހުށަހަޅަން. އެ މާއްދާގައި މިއޮތީ، 21 ވަނަ މާއްދާ (ހ)- މި ގާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ
ސެކްޓޯރަލް ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކުގައި ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކާއި އެ ދާއިރާއެއްގައި ޚިދުމަތްދޭ އަމިއްލަ
ފަރާތްތައް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އެކުލަވައިލާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން
ބައިވެރިވާންވާނެއެވެ. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރާ ސެކްޓޯރިއަލް ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކަށް އަމިއްލަ
ފަރާތްތައް ބައިވެރިކުރަން ވާނީ ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކާއި އެޕްލިކޭޝަން ޕުރޮގުރާމިންގ އިންޓަރފޭސް (އޭ.ޕީ.އައި) ގެ
ގޭޓްވޭ މެދުވެރިކޮށް މި ގާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މޯލްޑިވްސް ޑޭޓާ އެކްސްޗޭންޖް ޕްލެޓްފޯމްތަކުގެ
ތެރެއިންނެވެ. (ނ)- މި މާއްދާގެ ދަށުން ގާއިމުކުރާ ނުވަތަ ބޭނުންކުރާ ސެކްޓޯރަލް ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކުގައި
ބަލަހައްޓާ އަދި ދައުރުވާ އެންމެހާ ޑޭޓާގެ އަސާސީ އަސްލު (ސިންގަލް ސޯސް އޮފް ޓްރުތް) ކަނޑައަޅަން ވާނީ މި
ގާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ ބާބުގެ ތިންވަނަ ބައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ
މަތީންނެވެ. (ރ)- ސެކްޓޯރަލް ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކުގައި ބައިވެރިވާ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުންނާއި އަމިއްލަ
ފަރާތްތަކުން އެ ޕްލެޓްފޯމްތައް މެދުވެރިކޮށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި މި ގާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ ބާބުގެ ތިންވަނަ
ބައިގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން ކަނޑައެޅިފައިވާ އޮތޯރިޓޭޓިވް ސޯސްތަކުން ލިބޭ ޑޭޓާ އަލުން އުފެއްދުމަކާއި ނުލައި ސީދާ
އެ އޮތޯރިޓޭޓިވް ސޯސްއަކުން ޑޭޓާ ހޯދައި، ރިއަލް ޓައިމްގައި ސިންކްރޮނައިޒްކޮށް އަދާހަމަކުރަން ވާނެއެވެ. (ބ)-
ސެކްޓޯރަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކުގައި ބޭނުންކުރާ އެންމެހާ ޑޭޓާއެއް ގިންތިކުރުމާއި އެ ޑޭޓާގެ ރައްކާތެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގައި
ޢަމަލުކުރަން ވާނީ މި ގާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާ ގެ ދަށުން އެކުލަވައިލެވޭ ގައުމީ ޑޭޓާ ކްލެސިފިކޭޝަން ފްރޭމްވޯކާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީންނެވެ. މިގޮތަށް މާއްދާއިން ބިލަށް އިތުރުކުރުމަށް 21 ވަނަ މާއްދާގެ ގޮތުގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
5

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
އިސްވެ ދެންނެވުނު އިތުރުކުރެވުނު މާއްދާއަށް އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އޮތް ނަމަ އެކަން އަންގަވައިދެއްވުން
އެދެން. އަދި ހަމަ އެހެންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއަށް ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން
އިމްރާން ލަޠީފް ގުޅިވަޑައިގެންނެވި ވަހަކަ ދަންނަވައިލަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން މި އޮތީ 22 ވަނަ މާއްދާ. އެއީ މޯލްޑިވްސް ޑޭޓާ އެކްސްޗޭންޖު. އެ މާއްދާގެ (ޅ) އަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅާފައި
މިވަނީ. އެ ގޮތުން (ޅ)ގެ ގޮތުގައި މިހާރު މިއޮތީ ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ
މިންގަނޑުތަކަށް ފެތޭ ނަމަ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކާއި މި
ގާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައި ބޭނުމަށް ޓަކައި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ގާއިމުކުރަންޖެހޭ
ޑޭޓާ އެކްސްޗޭންޖު ނިޒާމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމުގެ އިޚުތިޔާރު މޯލްޑިވްސް ޑިޖިޓަލް ސަރވިސަށް
ލިބިގެންވެއެވެ. އެއީ 21 ވަނަ މާއްދާ ބިލަށް އިތުރުކުރުމާ ގުޅިގެން އައި އިޞްލާޙެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި އިޞްލާޙަށް އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު
އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ދާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން ހަމަ މިއޮތީ އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިފައި 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ)ގެ ؛ (ވ)ގެ ތިންވަނަ އަކުރަށް. އެއީ ޑޭޓާ
ސަބްޖެކްޓެއްގެ މައުލޫމާތު ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ރިކޯޑު ހޯދުމަށް ޒާތީ މައުލޫމާތު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ގާނޫނުގައިވާ
ގޮތުގެ މަތީން އެ ޑޭޓާ ސަބްޖެކްޓަކު އެދުމުންނެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ އެ ދިޔަ އިޞްލާޙަށް އިއުތިރާޒެއް އޮތް ބޭފުޅެއް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވާން ބޭނުންފުޅު
ނަމަ. އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ދާނަން.
6

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން ހުށަހަޅާފައި މިވާ އިޞްލާޙަކީ 25، ބިލުގެ 25 ވަނަ މާއްދާ އިޞްލާޙުކޮށްފައި ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙެއް. އެއީ
25 ވަނަ މާއްދާއަކީ ، އިންޓަރ އޮޕަރބަލް ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން. 25 (ހ)- ދައުލަތުގެ ޑިޖިޓަލް ނިޒާމުތަކާއި
ޚިދުމަތްތަކުގެ މެދުގައި އިންޓަރ އޮޕަރަބިލިޓީ ގާއިމުކޮށް، ފަސޭހަކަމާ އެކު ޑޭޓާ ބަދަލުކުރުމަށް މަގުފަހިކުރުމަށް
ޓަކައި ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން ބޭނުންކުރާ އޭ.ޕީ.އައި އެކުލެވިގެންވާ ދައުލަތުގެ މަރުކަޒީ އޭ.ޕީ.އައި ގޭޓްވޭއެއް
މޯލްޑިވްސް ޑިޖިޓަލް ސަރވިސު ން ގާއިމުކޮށް ބަލަހައްޓަން ވާނެއެވެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިސްވެ ދެންނެވުނު އިޞްލާޙަށް އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އޮތް ނަމަ އެކަން ފާހަގަކުރެއްވުން
އެދެން. އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން އެއާ ގުޅިގެން ބިލަށް ގެންނަންޖެހޭ ހަވާލާތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ހުރީ ގެނެސްފައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން
އިދާރީ ގޮތުން އެ އެއްޗެހި އަދި ފައިނަލްކޮށްފައި އެ ކަންތައް. ދެން މި ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަކީ ބިލަށް 43 ވަނަ
މާއްދާގެ ގޮތުގައި މާއްދާއެއް އިތުރުކުރެވިފައި މިވަނީ. އެއީ 43 ވަނަ މާއްދާއަކީ މިހާރު ބިލުގައި ސަރވިސް އަދި
ސަރވިސުން ބަލަހައްޓަމުންދާ ނިޒާމުތަކުގެ އިންޑިޕެންޑެންޓް އޮޑިޓު. އެއީ 43 (ހ)- ކޮންމެ މީލާދީ އަހަރެއް ނިމޭތާ
ގިނަވެގެން އެކާވީސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މޯލްޑިވްސް ޑިޖިޓަލް ސަރވިސްގެ އަދި ސަރވިސުން ބަލަހައްޓަމުންދާ
އެންމެހާ ޑިޖިޓަލް ނިޒާމުތަކުގެ ހުސްވި އަހަރުގެ އަހަރީ އިންޑިޕެންޑެންޓް އޮޑިޓެއް ކުރުމަށް ޓަކައި ޑިޖިޓަލް
ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުންސިލުން ކަނޑައަޅަ އި އާންމުކުރާ އުސޫލެއްގެ މަތީން މިނިވަން އޮޑިޓަރެއް
އައްޔަންކުރަންވާނެއެވެ. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާ ންކުރާ އޮޑިޓުގެ ސްކޯޕުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންކަން
ހިމަނަންވާނެއެވެ. -1 ސަރވިސްގެ އޮޕަރޭޝަނަލް ޕަރފޯމަންސާއި ރެގިއުލޭޓްރީ ކޮންޑަކްޓާއި މި ގާނޫނާއި މި
ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއި ދުތަކުގައިވާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކަށް ޢަމަލުކުރެވޭ މިންވަރު ބެލުން. އަދި، -2
ސަރވިސްއިން ބަލަހައްޓަމުންދާ އެންމެހައި ޑިޖިޓަލް ނިޒާމުތަކަކީ މި ގާނޫނާއި ކަމާ ބެހޭ އެހެނިހެން ގާނޫނުތަކާއި
ސައިބަރ ސެކިއުރިޓީއާ ބެހޭ ގާނޫނާއި ޒާތީ މައުލޫމާތު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ގާނޫނުގައިވާ މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތްވާ
ގޮތުގެ މަތީން ފަރުމާކޮށް ބަލަހައްޓަމުންދާ ނިޒާމުތަކެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމާއި، އެ ނިޒާމުތަކަށް އޮންނަ އިތުބާރާއި
7

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
ޔަގީންކަން ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ފަންނީ އަދި ސެކިއުރިޓީ އޮޑިޓު ހެދުން. (ނ)- މި މާއްދާގައި
ބަޔާންކުރާ އޮޑިޓު ފުރިހަމަކުރުމަށް ފަހު އެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓު ޑިޖިޓަލް ޓްރާންފޮމޭޝަން ކައުންސިލަށް
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ރިޕޯޓު ސަރވިސްގެ ވެބްސައިޓު މެދުވެރިކޮށް އާންމުކޮށް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ. (ރ)-
މި މާއްދާގެ (ނ)ގައި އެހެން ބަޔާންކޮށްފައި ވީ ނަމަވެސް އޮޑިޓު ރިޕޯޓު އާންމުކޮށް ޝާއިޢުކުރަންވާނީ ގައުމީ
ސަލާމަތާއި އަދި ސައިބަރ ސެކިއުރިޓީއަށް އުނިކަން އަތުވެދާނެ މައުލޫމާތެއް ވާ ނަމަ، އެ ކަންކަން
އިސްތިސްނާކުރުމަށް ފަހުއެވެ. (ބ)- އޮޑިޓުގެ ޝަރުތުތަކާއި އޮޑިޓަރު އައް ޔަންކުރާނެ ގޮތުގެ އުސޫލުތައް މޯލްޑި ވްސް
ޑިޖިޓަލް ސަރވިސުން އެކުލަވަ އިލައި ޑިޖިޓަލް ޓްރާންފޮމޭޝަން ކައުންސިލަށް ފާސްކުރުމަށް ޓަކައި
ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. (ޅ)- މި މާއްދާގެ (ބ)ގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލު ޑިޖިޓަލް ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުންސިލުން
ފާސްކުރުމުން އެ އުސޫލު ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ. (ކ)- މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ
އޮޑިޓު ހެދުމަށް ޓަކައި އައްޔަންކުރަންވާނީ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގެ ސެކިއުރިޓީ އެސެސްމަންޓުން ކްލިއަރެންސް
ލިބިފައިވާ ފަރާތެކެވެ. (އ)- އޮޑިޓަރެއް އަ އްޔަންކުރުމުގެ ކުރިން މި މާއްދާގެ (ކ)ގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ސެކިއުރިޓީ
އެސެސްމަންޓު ހެދުމާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް މި މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން އެކުލަވައިލާ ގަވާދުގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. (ވ)- މި މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ހިމެނޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އޮޑިޓަރުގެ
ސެކިއުރިޓީ އެސެސްމަންޓު ހެދުމުގެ އުސޫލުތައް އެކުލަވައިލާނީ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުންނެވެ. މިގޮތަށް މާއްދާއެ އް
ބިލަށް އިތުރުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިސްވެ ދެންނެވުނު މާއްދާތަކަށް އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އޮތް ނަމަ އެކަން
ފާހަގަކޮށްދެއްވުން އެދެން. އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން ދެން އޮތް ނަންބަރަށް ޖެހިލާނަން.
އިދާރީ މޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެން މި އޮތީ ބިލުގެ 44 ވަނަ މާއްދާ. އެއީ (ނ) އިތުރުކުރުމަށް. އެއީ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ މާއްދާއަށް (ނ) އެއް
އިތުރުކުރުމަށް. އެ (ނ)ގެ ގޮތުގައި މި މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ)ގެ ދަށުން ސަރވިސުން އަންގާއެންގުންތަކަށް ؛ އެއީ
(ނ)، 44 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ). މި މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ)ގެ ދަށުން ސަރވިސުން އަންގާއެންގުންތަކާ އެއްގޮތަށް
ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން ޢަމަލުނުކޮށްފި ނަމަ ނުވަތަ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަ ގަވާއިދުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާ ޚިލާފަށް
8

އިންފޮމޭޝަން އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮމިޓީގެ 22 ވަނަ ބައްދަލުވުން 27 އޮކްޓޫބަރު 2026
ޢަމަލުކުރާ ނަމަ އެކަމާ ގުޅޭ ތަފުސީލު ރިޕޯޓާ އެކު ޑީޓެއިލްސް ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުން ސިލަށް އެ މައްސަލައެއް
މޯލްޑިވްސް ޑިޖިޓަލް ސަރވިސުން ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. (ރ)- މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ޑިޖިޓަލް
ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުންސިލަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމުން މޯލްޑިވްސް ޑިޖިޓަލް ސަރވިސްގެ ރިޕޯޓުގައި ވާ ކަންކަމާ
ގުޅޭ ގޮތުން ޖަވާބުދާރީވުމުގައި އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު އެ މައްސަލަ ރައްދުވާ އިދާރާއަށް ދިނުމަށް ފަހު، އެ
މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށާއި މި ގާނޫނުގެ މަގުސަދުތައް ފުރިހަމައަށް ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅަންޖެހޭ އެންމެހައި
ފިޔަވަޅުތައް ޑިޖިޓަލް ޓްރާންސްފޮމޭޝަން ކައުންސިލުން އަޅަންވާނެއެވެ. މިގޮތަށް މާއްދާއެއް އިތުރުކުރުމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިސްވެ އިތުރުކުރެވުނު، ދެންނެވުނު މާއްދާއަށް އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ އިއުތިރާޒެއް އޮތް ނަމަ އެކަން ފާހަގަކޮށްދެއްވުން
އެދެން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއްގެ އިއުތިރާޒެއް ނެތުމާ އެކު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްގެންދާ ނަން. ޝުކުރިއްޔާ. ދެންމެ
ހުށަހެޅިގެން އެ ދިޔަ އިޞްލާޙުތައް އެ އޮތްގޮތަށް ބިލަށް ގެނައުމަށް ފެނިވަޑައި ގަންނަވާ މެންބަރުން، އިއުތިރާޒެއް
ނެތް ކަމަށް ފެނިވަޑައި ގަންނަވާ މެންބަރުން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން. އަދި އެއާ ގުޅި ގެން
އިދާރީ މޭޒުން ބިލުގެ އަ ކުރުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް، ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ހުއްދަދެއްވުމަށް
ފެނިވަޑައި ގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން. (ވޯޓުދެއްވުން) ޝުކުރިއްޔާ. ކޮމިޓީގެ އިއްތިފާގުން ފާސްވެއްޖެ.
ޝުކުރިއްޔާ. މިއަދު އިތުރު މަސައްކަތެއް ނެތުމާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މިހިސާބުން ކޮމިޓީ ނިންމައިލާނަން.
وَالسَّلََ علََيكُْْ.
مُ
____
9